

COMUNITĂȚILE DE ROMI DIN ZONA HOTAR – MUNICIPIUL AIUD

Studiu de caz realizat de Dan Petaca și Marian Mandache

ÎNCHIDEREA CERCULUI

Vulnerabilitatea locuirii romilor
și interesele din domeniul locuirii

CENTRUL DE RESURSE
JURIDICE

2019. Document cu revizuri și cu completări realizate de echipa de proiect a Centrului de Resurse Juridice (CRJ). Document realizat în cadrul proiectului "Închiderea cercului – vulnerabilitatea locuirii romilor și interesele din domeniul locuirii", sprijinit printr-un grant din partea Fundației Open Society Institute în cooperare cu OSIFE, din cadrul Open Society Foundations.

Istoricul comunităților de romi din zona Hotar (Bufa, Poligon și persoanele evacuate din Bethlen Gabor)

Pe raza localității Aiud sunt mai multe comunități compacte de romi, iar acestea sunt segregate față de comunitatea majoritară într-o zonă a orașului denumită, informal, Hotar. Comunitățile principale de aici sunt Feleud, Bufa și Poligon. Nu există o istorie oficială a constituirii acestor comunități, însă în cazul primelor două este vorba de comunități foarte vechi, de aproape 100 de ani. În schimb, în cazul comunității Poligon, aceasta a fost segregată cu implicarea autorității locale, în urma evacuărilor ce au avut loc în localitate.

Membrii comunității Bufa se auto-denumesc rom-unguri, astăzi vârstnicii mai vorbesc limba maghiară. Din cele relatate de persoanele intervievate despre istoricul comunității din Bufa, a reieșit faptul că ei s-au născut aici, la fel ca părinții și bunicii lor, fiind vorba, așadar, de o comunitate veche. De altfel, această comunitate a fost atestată de peste 80 de ani¹. În această comunitate trăiesc aproximativ 100 de persoane, respectiv aproximativ 30 de familii, toate de etnie romă și care vorbesc limba romani cu un accent carpatic, în special persoanele mai în vârstă. Majoritatea celor care locuiesc în această zonă sunt înrudiți între ei. Unii dintre intervievați au povestit că zona s-a format începând de la o singură familie de romi (familia Bufa), o familie bogată care avea o herghelie și deținea terenurile din împrejurimi.

Comunitatea din zona Poligon este situată în apropierea comunității Bufa, la aproximativ 500

¹ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), Simona Ciotlaus, Angajament local pentru incluziunea romilor. Proiectul LERI, 2016, pag. 28, disponibil în format electronic la adresa (în limba engleză): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/leri_community_summary_-_aiud_-_romania_-_ro.pdf, accesat la data de 08.08.2019.

metri distanță. Această comunitate s-a format în anul 2010, când aproximativ 25 de familii au fost evacuate dintr-o clădire de locuințe sociale din centrul Aiudului și relocalate în zona Poligon de astăzi (un fost poligon de tragere al armatei), în condiții foarte precare². Romii din această comunitate vorbesc limba romani fără însă a indica apartenența la un grup specific de romi, situație destul de des întâlnită în rândul romilor din România, deși, cu precădere, în rândul celor care nu vorbesc limba romani. Aceștia au confirmat însă că „părinții lor își spuneau caștalii, băieși și romunguri”³.

Romii care locuiau pe strada Bethlen Gabor din Aiud au fost relocalați în luna aprilie 2018, după ce proprietarul și-a revendicat dreptul asupra imobilelor. Ei au fost relocalați, pe strada Hotar, în 11 module donate de către Eparhia Reformată și în locuințe sociale ale administrației locale⁴. Conform celor relatate, persoanele evacuate au locuit la imobilul din str. Bethlen Gabor de mult timp, având în acest sens contracte de chirie. Unele persoane au locuit în imobilul în cauză pentru o perioadă de peste 20 de ani.⁵

² Enikő Vincze, Iulia Elena Hossu, Marginalizarea socio-teritorială a comunităților de romi din România, 2014, pag. 77-81, disponibil în format electronic la adresa: http://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/volum-marginalizare-romi-studii-de-caz_EFES-Desire-iunie2014.pdf, accesat la data de 08.08.2019.

³ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), Simona Ciotlaus, Angajament local pentru incluziunea romilor. Proiectul LERI, 2016, pag. 3-5 și 28, disponibil în format electronic la adresa (în limba engleză): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/leri_community_summary_-_aiud_-_romania_-_ro.pdf, accesat la data de 08.08.2019.

⁴ Alba24.ro, Cristian Panu, 67 persoane care locuiau ilegal de 8 ani în clădiri de pe strada Bethlen Gabor din Aiud au fost relocalate, Ziarul Alba 24, 09.05.2018 <https://alba24.ro/foto-67-persoane-care-locuiau-ilegal-de-8-ani-in-cladiri-de-pe-strada-bethlen-gabor-din-aiud-au-fost-relocalate-650800.html> accesat în data de 08.08.2019.

⁵ A se vedea în acest sens, interviul cu C.C.

Comunitatea Poligon

Descrierea comunităților din perspectiva condițiilor de trai

Aiud - comunitatea Bufa

Condițiile de trai din Bufa sunt oarecum mai bune decât în Poligon, dar tot precare. Nu există acces la rețeaua de apă (există doar o cișmea), este fără acces la sistemul de încălzire și canalizare, nu se colectează deșeurile, nu există titluri de proprietate pe locuințe sau pe teren, cetățenii plătind impozit însă pentru teren, ei spunând că sunt înregistrați la venitul agricol.

Accesul la servicii și oportunități, în general, este limitat de lipsa mijloacelor de transport în comun (doar microbuzul școlar vine până în comunitate). Drumurile neasfaltate și faptul că trebuie să treacă peste calea ferată și să se deplaseze pe jos circa 30 de minute până la prima stație de autobuz, școală sau spital reprezintă una dintre cele mai mari probleme ale comunității.⁷

Alocația pentru copii este sursă importantă de venit. Foarte puțini romi sunt angajați cu contract de muncă, o parte din ei fac naveta la Cluj-Napoca. Ca surse de venit alternative, romii din comunitate (mai ales bărbații) lucrează ca zilieri în agricultură, construcții (deseori angajatorul merge în comunitate și alege câțiva muncitori de acolo), dar adună și fier vechi chiar din pubele de gunoi, mai ales cei mai săraci din comunitate.

Aiud – comunitatea Poligon

Când au fost evacuate în 2010, persoanele interviewate declară că au fost forțate să își mute toate lucrurile cu ajutorul tractoarelor de la compania locală de salubritate și li s-a spus să ia cu ei toate materialele pe care le

⁷ Interviu cu S.S., realizat în data de 19.05.2019.

Metodologia de lucru

Pentru a documenta situația romilor care au fost evacuați de către Municipality Aiud în zona Hotar, o zonă situată la marginea orașului Aiud (romi la care se face referire, generic, la nivel local, drept comunitatea Bufa, comunitatea Poligon și romii evacuați de pe strada Bethlen Gabor), au fost întreprinse următoarele demersuri: analiză de documente, vizite în comunitate, interviuri cu persoane din comunitatea de romi și cu alte persoane relevante, transmiterea de solicitări de informații publice.

În concret, în cursul documentării s-au realizat interviuri cu un număr de 12 persoane care locuiesc în Bufa, Poligon, în casele modulare și doi reprezentanți ai romilor din plan local⁶.

Totodată, au fost transmise către primăria municipiului Aiud două cereri în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, prin care s-au solicitat informații și documente în legătură cu situația actuală a comunităților de romi (situația juridică din prezent a construcțiilor și a terenului, obiectivele viitoare ale autorităților etc).

A fost realizat un interviu cu doamna Oana Badea, Primar al municipiului Aiud, în data de 13 august 2019, la sediul Primăriei, cu privire la demersurile autorității locale în ce privește situația romilor și a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile de pe raza localității.

Au fost, de asemenea, studiate surse secundare de informație, cu precădere informații publice disponibile pe website-urile instituțiilor și organizațiilor relevante, rapoarte, articole de presă și altele.

⁶ Numele persoanelor din comunitate citate în cadrul studiului de caz au fost schimbate cu inițiale alese aleatoriu.

vor putea folosi să își construiască locuințe pe un alt teren.

Această comunitate este cea mai săracă din zona Hotar. Condițiile de locuit sunt, per ansamblu, precare, fiind caracterizate de condițiile proaste în care se află imobilele, de supraaglomerare, lipsa/dificultatea accesului la utilități, distanța față de stația de autobuz, școală, unități medicale etc, precum și insecuritatea posesiei locuințelor.⁸

⁸ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), Simona Ciotlaus, Angajament local pentru incluziunea romilor. Proiectul LERI, 2016, pag. 4-5, disponibil în format electronic la adresa (în limba engleză): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/leri_community_summary_-_aiud_-_romania_-_ro.pdf, accesat la data de 08.08.2019.

Respectiv, familiile din această comunitate nu au acces la rețeaua de apă, având o singură cișmea (pentru care plătesc consumul de apă) și nici la sistemul de încălzire. Nu au lemne pentru încălzire pentru că sunt scumpe și, de multe ori, nu își permit să le cumpere. Foarte puține familii sunt branșate la rețeaua de curent electric. Drumurile neasfaltate (de pământ) îngreunează accesul în zonă, în special când plouă sau ninge. Nu există transport public în zonă, membrii comunității sunt nevoiți să treacă peste calea ferată și să meargă pe jos 30-40 de minute până la cea mai apropiată școală, stație de autobuz, spital sau piață de alimente.

Bărbații lucrează ca zilieri în agricultură sau construcții (deseori angajatorul merge în comunitate și alege câțiva muncitori). Unii dintre adulți și copii din comunitate spun că, pentru a supraviețui, caută zilnic prin gunoaie. Tot ca sursă de venit, caută fier în zona în care trăiesc și în împrejurimi. Un număr de persoane din această comunitate au dizabilități, ceea ce le crește gradul de vulnerabilitate.

Efectele condițiilor de trai asupra oamenilor

După cum rezultă din interviurile luate, cetățenii din **cartierul Bufa** resimt în mod negativ condițiile de trai, cu precădere insecuritatea juridică a locuinței, care îi face vulnerabili la posibile evacuări și lipsa utilităților, ce le îngreunează viața de zi cu zi. Astfel, unul dintre locuitori arată că:

Aș dori să am un contract pe casă pentru că, de când m-am născut, nu este un contract pe casă, aș dori [să am] unde să pun gunoiul și o canalizare, pentru copii, pentru baie, să avem posibilitate să facem baie; am baie și am fosă septică, vreau să mă racordez la canalizare, dar nu am niciun contract pe casă și nicio aprobare de la Primărie. Plătim impozitul pe pământ, dar nu avem acte pe locuință... Drumul ar trebui asfaltat sau pus pietriș până unde ne luăm mancare și ce ne trăbe.⁹

⁹ Interviu realizat cu S.S., în data de 19.05.2019.

Comunitatea Poligon este cea mai săracă dintre comunitățile vizate. După cum au arătat locuitorii intervievați, aceștia au fost evacuați de Primărie din centrul orașului Aiud și relocați în zona Poligon, la marginea localității, fără a primi vreun sprijin pentru locuințele pe care și le-au construit singuri. Condițiile grele de trai sunt reflectate în supraaglomerare, în lipsa/ dificultatea accesului la utilități, în lipsa unei surse stabile de venit:

Ne-o țipat ca pe un câine, ca pe un câine ne-o țipat în stradă, ne-o adus aici, ne-o țipat cu dulapuri cu tăt pe afară, no culcă-te, țigane, afară; am stat 3 ani într-o cămară de lemne, în baracă de aia am stat în cămara..., cu șobolani am stat, ne-o țipat ca pe un animal primăria asta.¹⁰

¹⁰ Interviu realizat cu M.M., în data de 19.05.2019.

Locuințele au fost ridicate de persoanele evacuate prin eforturi proprii, în timp, în funcție de posibilități, perioadă în care au fost nevoite să locuiască în condiții deosebit de grele:

Mi-au dat o cameră să stau cu frații mei, 9 persoane, casa pe care am făcut-o, am făcut-o din banii mei, cărămida am cumpărat-o pe banii mei ... Primăria nu m-o ajutat cu nimic, am mâncat din gunoaie până ne-am făcut o camera de 16m². Îl prinde la gunoaie și îi pune amendă ca să adune niște fiere. Nu ne ajung banii, mai îți trabă medicamente, lemne, apa plătită [de la cișmea], curentu' de la niște oameni, casa îi construită din cărămidă, am stat 2 ani într-o cămară de lemn și casa am construit-o în 2012.¹¹

În plus față de condițiile deosebit de precare în

¹¹ Interviu realizat cu V.V., în data de 19.05.2019.

care locuiesc aceste persoane, o altă problemă o constituie incertitudinea gravă ce planează asupra situației locative a acestora. Neavând niciun fel de acte pentru terenurile și locuințele lor, aceste persoane nu pot face niciun fel de îmbunătățiri semnificative la construcțiile existente, întrucât riscă oricând să fie evacuați, iar locuințele să fie demolate:

Lucrez zilier pe unde apuc, am lucrat și o perioadă la Cluj, la zone verzi. Așa cu ziua la lucru pe la oameni, din alocații, din ajutoare, din ce poți [...] mai avem oameni, ne mai sună de acasă «hai că am astăzi de lucru, îți dau ceva mâncare, ceva, una sau alta» ... Deci eu nu vreau altceva decât asta vreau, ei se laudă că locu' ăsta nu-i stabil aici, că-i proprietate privată și că ne aruncă, dar unde ne mai aruncă? Eu mai vreau să îmi fac o cameră că stau cu 7 inși într-o cameră, dar nu am curajul, ne e frică să mai facem, dacă vine mâine și zice ieși afară, ce facem? Am băgat bani aiurea.¹²

¹² Interviu realizat cu I.I., în data de 19.05.2019.

Condițiile de trai sunt agravate de refuzul autorității locale de acordare a drepturilor sociale aferente în temeiul faptului că nu dețin dovezi ale domiciliului pe raza localității Aiud. În comunitatea din zona Poligon întâlnim și persoane care au fost evacuate din orașul Alba Iulia:

Foarte rău; locuim într-o cameră 4 oameni, copilu' îi plecat la lucru cu ziua; la Alba eram mai bine că acolo ne descurcam, dar aici îi foarte greu, dacă mă duc să îmi facă ajutor social, nu îmi face, zice că noi stăm la Alba, nu ne face nimeni nimic, suntem pe drumuri.¹³

¹³ Interviu realizat cu V.V., în data de 19.05.2019.

Tot în acest sens, un alt locuitor arată că „nu am apă, nu am nimic, eu trabă să mă duc până la pompa aia spartă când merem să luăm apă, curge apa pe noi”.¹⁴

Romi care locuiau pe strada Bethlen Gabor și care au fost mutați pe strada Hotar:

Nici persoanele evacuate din imobilul din strada Bethlen Gabor nu au beneficiat de condiții adecvate de locuire în modulele în care au fost relocați de autoritatea locală:

¹⁴ Interviu realizat cu G.G., în data de 19.05.2019.

Am locuit pe Bethlen Gabor mai bine de 20 ani. Am avut contract, am avut chirie... ne rugăm la Dumnezeu să ne deie o locuință în oraș, nu mai sunt capabilă să mă duc în oraș, ne-au pus aici când ne-or mutat pe tăți, nu este masina așe mergi până în oraș, trebe să mergi cu taxi 20 de lei dus-întors.¹⁵

¹⁵ Interviu realizat cu C.C., în data de 19.05.2019.

Problema supraaglomerării este recurentă, la fel cum sunt și condițiile precare în care se găsesc imobilele ocupate de persoanele în cauză. Din păcate, condițiile deosebit de grele de locuire și lipsa accesului la servicii medicale adecvate au un impact major și asupra condițiilor de sănătate ale unora dintre locuitori:

Suntem 11 persoane într-o cameră de 18m², cu baie cu tot... Toată iarna am stat aici și i-am arătat că or căzut plăcile din tavan pe mine, pe copila mea o căzut noaptea la 10, iarna curge apă, i-am dus filmare să vadă, să nu mă facă mincinoasă și degeaba... Bărbatul suferă și cu nervii, o făcut 4 depresii de când ne-o mutat aici și acum o intrat în panică de când era să moară copiii, s-o îmbolnăvit de îi dus acum de tot.¹⁶

¹⁶ Interviu realizat cu L.L., în data de 19.05.2019.

Demersurile autorităților locale în ceea ce privește accesul/recunoașterea juridică a locuințelor din cartierul Bufa

În perioada 2015-2016, la nivelul municipiului Aiud au fost înregistrate o serie de demersuri menite să regularizeze situația juridică a locuințelor familiilor de romi din comunitatea Bufa. Aceste demersuri au fost inițiate/susținute în cadrul programului LERI, desfășurat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și s-a bucurat de participarea autorității locale, a reprezentanților comunității de romi, precum și a societății civile, în speță a fundației Desire.

În cadrul acestui proces, au fost inventariate terenurile și locuințele. O primă distincție realizată de autoritatea locală a fost între locuințele ridicate înainte de anul 2001 și cele realizate după acest an, invocând în acest sens modificările legislative aduse legii nr. 50 /1991 privind autorizarea executării

lucrărilor de construcții, prin care se permite înregistrarea imobilelor construite fără autorizație de construcție înainte de anul 2001, în anumite condiții și nu permit acest lucru pentru imobilele ridicate ulterior. Așadar, doar 25 de imobile au fost avute în vedere de autoritatea locală în cadrul acestui proces de regularizare, situația celorlalte imobile fiind incertă¹⁷. Nu s-a conturat o posibilitate de achiziționare a terenurilor în proprietate, ci doar anumite forme de concesiune.

Ulterior inventarierii și inițierii demersurile de elaborare a documentației tehnice necesare pentru regularizarea locuințelor, autoritatea locală a adus la cunoștința părților interesate că aceste demersuri vor putea fi finalizate doar în cazul în care fiecare dintre cele **25 de familii** va achita integral toate sumele datorate către stat (taxe, impozite, amenzi etc), inclusiv sumele prescrise, având în vedere prevederile Legii nr. 50/1991¹⁸ și ale Codului fiscal¹⁹.

Raportat la aspectul oportunității, apreciem că soluția aleasă de legiuitor este contraproductivă, întrucât prin permiterea legalizării imobilului în cauză, patrimoniul debitorului fiscal se mărește, fapt ce sporește șansele de recuperare a creanțelor fiscale deja existente. În același timp, baza impozabilă crește, raportat la faptul că instituie noi obligații fiscale, precum impozitele pe clădiri și terenuri. Așa fiind, soluția restrictivă aleasă este

contraproductivă, atât pentru autoritatea publică, dar și pentru cetățean.

În acest context, doar **11 din cele 25 de familii** avute în vedere inițial au putut beneficia de aceste demersuri, existența locuințelor acestora fiind recunoscută juridic, fără însă ca demersurile să fi fost finalizate până în prezent.²⁰

Odată cu finalizarea intervenției LERI și cu schimbarea conducerii politice a Primăriei Aiud, demersurile pentru regularizarea/legalizarea locuințelor romilor nu au înregistrat niciun progres. Astfel, conform informațiilor furnizate, în luna mai 2019, municipiul Aiud încă „punea în aplicare” demersurile de alipire și introducere a datelor topo-cadastrale în cazul celor 11 familii cuprinse în H.C.L. nr. 48/2016, fără a exista un termen pentru finalizarea acestui demers²¹, iar în cazul celorlalte familii nu există o soluție stabilită și nu a fost identificată încadrarea legală, așteptând propuneri din partea ONG-urilor solicitante și a Grupului de inițiativă.²²

²⁰ A se vedea în acest sens, Hotărârea Consiliului local Aiud nr. 48 din data de 24 februarie 2016, art. 7.

²¹ A se vedea în acest sens, Adresa transmisă către CRJ de municipiul Aiud având nr. de ieșire 9161/12/29.05.2019, punctul 9, coroborat cu Adresa transmisă către CRJ de municipiul Aiud având nr. de ieșire 12786/16/22.07.2019, punctul 4

²² A se vedea în acest sens, Adresa transmisă către CRJ de municipiul Aiud având nr. de ieșire 12786/16/22.07.2019, punctul 4.

¹⁷ Pentru o prezentare detaliată a procesului de regularizare/legalizare a locuințelor din cartierul Bufa, a se vedea Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), Simona Ciotlăuș, Angajament local pentru incluziunea romilor. Proiectul LERI, 2016, pag. 14 și urm., disponibil în format electronic la adresa (în limba engleză): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/leri_community_summary_-_aiud_-_romania_-_ro.pdf, accesat la data de 08.08.2019.

¹⁸ Legea nr. 50 /1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții - Republicare*)

¹⁹ În concret, Codul de procedură fiscală prioritizează plata amenzilor față de plata obligațiilor fiscale. Astfel, conform art. 165, ordinea stingerii obligațiilor fiscale este reglementată astfel:

- "Art. 186. alin. (2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul creanțelor fiscale administrate de organul fiscal local cu suma plătită de titularii ai dreptului de proprietate asupra clădirilor, terenurilor sau mijloacelor de transport, se sting cu prioritate amenzile contravenționale individualizate în titluri executorii, în ordinea vechimii, chiar dacă debitorul indică un alt tip de obligație fiscală. Aceste prevederi nu se aplică în cazul plății taxelor astfel cum sunt definite la art. 1, pct. 36."

Punctul de vedere al autorității locale în ceea ce privește accesul la utilități și dreptul la locuire adecvată

Municipiul Aiud nu a depus proiecte în vederea atragerii de finanțare europeană pentru construirea de locuințe sociale dar, din 2018, are în derulare proiectul „Locuințe sociale pentru chiriașii evacuați”. În cadrul acestui proiect, se are în vedere construirea unui număr total de 20 de apartamente per obiectivul de investiții „Edificare construcții cu destinația de locuințe sociale”. Până în prezent, au fost construite și recepționate 4 locuințe sociale care au fost repartizate familiilor evacuate din case naționalizate.²³

Conform datelor furnizate de Primăria Municipiului Aiud²⁴, situația este următoarea: persoane din localitatea Aiud, strada Hotar (comunitățile Bufa și Poligon) beneficiază de ajutor social, astfel:

1. Servicii sociale

- În vederea prevenirii abandonului școlar, 15 copii beneficiază de servicii sociale, educaționale, consiliere și asistență socială

2. Beneficii sociale

- ajutor social, 29 de familii;
- alocație pentru susținerea familiei, 30 familii;
- asistent personal pentru persoanele cu handicap grav, 4 persoane;
- indemnizație lunara pentru persoanele cu handicap grav, 1 persoană.

Conform aceluiași răspuns din partea autorității locale, în strada Hotar sunt asigurate toate utilitățile: apă, canalizare, alimentare cu energie electrică, iar în zona Poligon se regăsește o zonă de locuire informală în care este asigurată alimentarea cu apă a zonei și alimentarea cu energie electrică a zonei.²⁵

În scopul reglementării locuirii în zona Poligon, Primăria Municipiului Aiud nu a elaborat studii până în prezent și nu sunt alocate fonduri în acest scop. Zona vizată de Primărie este cea din Zona I – strada Hotar, unde sunt în curs de execuție construcțiile cu destinația de locuințe sociale. Se mai precizează că terenul ocupat de locuințele informale din zona Poligon este parțial în intravilanul Municipiului Aiud.²⁶

²³ A se vedea în acest sens, Adresa transmisă către CRJ de municipiul Aiud având nr. de ieșire 9161/12/29.05.2019, punctul 3.

²⁴ A se vedea în acest sens, Adresa transmisă către CRJ de municipiul Aiud având nr. de ieșire 9161/12/29.05.2019, punctul 5

²⁵ A se vedea în acest sens, Adresa transmisă către CRJ de municipiul Aiud având nr. de ieșire 9161/12/29.05.2019, punctul 4.

²⁶ A se vedea în acest sens, adresa transmisă către Centrul de Resurse Juridice de municipiul Aiud, având nr. de ieșire 12786/16/22.07.2019, punctele 1 și 2.

Punctul de vedere al autorității locale în ceea ce privește comunitățile locale de romi

În data de 13 august 2016, un reprezentant al Fundației Romani CRISS, parteneră în cadrul proiectului²⁷ a avut o întâlnire cu doamna Primar Oana Badea, la sediul Primăriei Aiud pentru a discuta despre problemele identificate.

Aceasta a relatat că există un program derulat de organizații neguvernamentale prin care se asigură masa caldă pentru anumite categorii de vârstă, însă municipalitatea nu deține o cantină pentru a asigura serviciile sociale aferente conform dispozițiilor legale²⁸ pentru toate persoanele vulnerabile social de pe raza localității.

Doamna Primar a arătat că „în 3 ani a câștigat 8 proiecte”, însă nu a prezentat o explicație plauzibilă pentru faptul că nu a aplicat pentru finanțare europeană pentru realizarea unei cantine sociale și nici a locuințelor sociale, deși ar fi existat această posibilitate.

Cu referire la situația romilor din localitate, doamna Primar a mai menționat că îi este teamă de reacția majoritarilor față de proiecte sociale menite să sprijine îmbunătățirea situației romilor, fără a detalia din ce perspectivă. Cât privește probleme concrete cu care se confruntă comunitatea locală de romi, inclusiv racordarea la utilități pentru comunitatea Poligon, nu s-a manifestat niciun fel de deschidere din partea Primăriei Aiud în cadrul întâlnirii, din contră, au fost invocate o serie de prejudecăți la adresa minorității rome drept bază pentru nesuținerea romilor de către autoritatea locală în realizarea drepturilor pe care le au în calitate de cetățeni și de comunitate vulnerabilă.

²⁷ La întâlnire a participat și un reprezentant al presei locale, care a documentat situația romilor din zona Hotar, în vederea realizării unui articol de presă în cadrul proiectului.

²⁸ Legea 208/1997 privind cantinele de ajutor social (în special art. 2)

Concluzii și recomandări de schimbare

Situația întâlnită în cazul comunității de romi Bufa din Aiud constituie mai degrabă o excepție, întrucât este una din puținele dați în care o autoritate locală din România a încercat să regularizeze/ legalizeze statutul locativ al locuințelor romilor.

Trebuie totuși observat faptul că această inițiativă a apărut în cadrul unui proiect european, inițiat de o autoritate europeană și nu a continuat după finalizarea proiectului. Meritul acesteia este și de a fi implicat în mod activ comunitatea de romi și reprezentanții acesteia.²⁹

Demersul de regularizare a fost în mod sever ciuntit însă de prevederile birocratice și legislative din România, ajungând la situația în care doar 11 familii au putut beneficia de acest demers. După schimbările politice din plan local rezultate în urma alegerilor din 2016, noua conducere politică a localității nu a mai înregistrat niciun fel de rezultate vizibile, având în vedere faptul că pentru cele 11 familii demersurile au trenat, iar pentru restul nu se întrevide nicio soluție la nivelul administrației publice locale, aceasta așteptând sugestii din partea terților.³⁰

Cu privire la construcțiile ridicate după data de 31 august 2001 când a intrat în vigoare Legea 453/2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și unele măsuri pentru realizarea locuințelor, acestea se pot intabula, în lipsa autorizației de construire, în baza certificatului de atestare fiscală prin care se atestă achitarea tuturor obligațiilor fiscale de plată datorate autorității administrației publice locale în a cărei rază se află situată construcția,

precum și a documentației cadastrale.³¹

Totodată, pentru celelalte construcții ridicate înainte de 2001, în condițiile în care există just titlu (în cele mai multe situații „o chitanță de mână”), care să ateste dobândirea dreptului de proprietate asupra construcției, se poate invoca uzucapiunea scurtă de 10 ani întrucât din 2001 până acum au trecut mai mult de 10 ani, iar pentru situația în care nu există o astfel de chitanță de mână să se invoce uzucapiunea lungă de 30 de ani, dacă respectivele construcții au fost ridicate cu mai bine de 30 de ani în urmă. O altă variantă, de durată mai lungă însă, o constituie așteptarea termenului de 1 octombrie 2021 și pentru aceste construcții se va putea invoca uzucapiunea extratabulară în condițiile noului cod civil.³²

Pentru construcțiile realizate după data intrării în vigoare a legii 453/2001³³, una dintre soluții constă în invocarea uzucapiunii prescurtate (a se vedea supra), iar de condițiile prevăzute de lege nu sunt îndeplinite, se poate avea în vedere recunoașterea pe cale administrativă a edificării construcției, conform prevederilor legii nr. 50/1991.

Situația comunității din Poligon rămâne cea mai delicată, condițiile de trai ale acesteia fiind deosebit de grele. Situația prezentată de persoanele intervievate denotă reacția tipică a reprezentanților autorităților publice în astfel de cazuri, iar punctele categorice de vedere menționate de Primarul localității, doamna Oana Badea, nu denotă, la acest moment, o implicare, în prezent sau prevăzută pe termen scurt sau mediu, a autorității locale pentru schimbarea în bine a situației romilor din Aiud.

29 A se vedea în acest sens, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), Simona Ciotlăuș, Angajament local pentru incluziunea romilor. Proiectul LERI, 2016, pag. 11 și urm., disponibil în format electronic la adresa (în limba engleză): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/leri_community_summary_-_aiud_-_romania_-_ro.pdf, accesat la data de 08.08.2019.

30 Vezi supra.

31 A se vedea în acest prevederile art. 37, alin. 2 din Legea 7/1996 republicată cu modificări.

32 A se vedea, în acest sens, art. 930 din Noul Cod Civil

33 Legea 453/2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și unele măsuri pentru realizarea locuințelor

Autoritățile locale sunt însă obligate, dacă ne raportăm la legislația europeană, cu precădere la Convenția Europeană a Drepturilor Omului să trateze în mod special comunitățile de romi care trăiesc de multă vreme într-o anumită localitate, având în vedere vulnerabilitatea acestora, chiar și atunci când nu dețin titlu valabil pentru imobilele pe care le ocupă. Astfel, Curtea Europeană a condamnat Bulgaria într-o cauză în care a arătat că este încălcat principiul proporționalității dacă o comunitate ce locuiește de mult timp într-un loc este tratată în mod similar cu o persoană care a

ocupat în mod abuziv un teren.³⁴

În lumina acestor obligații, Parlamentul României a adoptat recent legea nr.151/2019 prin care se urmărește legalizarea așezărilor informale. Prin această lege, se pun la dispoziția autorităților și a persoanelor interesate, instrumentele juridice necesare pentru a putea regulariza situația imobilelor în care locuiesc persoane aparținând grupurilor vulnerabile.

³⁴ A se vedea în acest sens soluția dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza nr. 25446 / 2006 Yordanova și alții c. Bulgariei, para. 121 și 133.

În lumina celor arătate anterior, recomandăm autorității locale:

- Să promoveze o abordare obiectivă și echitabilă pentru membrii comunității rome din Aiud, bazată pe posibilitățile oferite de cadrul legal și de mandatul pe care îl are, în calitate de autoritate locală, eliminând orice potențiale sau actuale (in)acțiuni rasiste și segregacioniste;
- Să stabilească un termen clar și rezonabil până la care să finalizeze demersurile necesare în cazul celor 11 familii din comunitatea Bufa prevăzute în HCL nr. 48/2016;
- Să clarifice și să inițieze demersurile legale necesare pentru regularizarea tuturor locuințelor din comunitatea Bufa ce nu au fost prevăzute în HCL nr. 48/2016, inclusiv prin considerarea jurisprudenței CEDO în materie și a legislației nou adoptate în plan național (vezi supra);
- Să consulte comunitatea din Poligon cu privire la dorința acesteia de a rămâne în respectiva locație sau de a se muta în zona Hotar și să își revizuiască planurile în consecință (a se vedea în acest sens jurisprudența CEDO);
- În măsura în care comunitatea din Poligon decide rămânerea în locația menționată, să deruleze demersurile de legalizare a situației locative a acestora, urmând exemplul comunității din Bufa;
- Să introducă în intravilanul localității întreaga suprafață ocupată de locuințe în cartierul Poligon;
- Să reconsidere opțiunea concesiunii terenurilor, asigurând și posibilitatea achiziționării în proprietate a acestora pentru familiile care doresc și își permit acest lucru;
- Să extindă rețeaua de utilități și de transport public și în comunitățile Poligon și Bufa, evitând astfel discriminarea etnică a acestora;
- Să aplice prevederile legii nr. 116/ 2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale pentru a achita în tot sau în parte costul utilităților persoanelor marginalizate social pe raza întregii localități;
- Să implice membrii comunității rome și reprezentanții acesteia în discuțiile și deciziile ce îi vizează în mod direct și să dezvolte o relație de parteneriat și cooperare.

Actualizare, decembrie 2019

În cadrul întâlnirii locale organizate în Aiud de Centru de Resurse Juridice și Romani CRISS în data de 5 decembrie 2019, la care au participat reprezentanți ai autorităților locale și societate civilă pentru a discuta despre comunitățile de romi din zona Hotar, Primăria municipiului Aiud a precizat faptul că există transport școlar disponibil pentru elevii din cartierele Bufa și Poligon. Un activist rom prezent la întâlnire a atras atenția cu privire la faptul că acest microbuz școlar nu este suficient, întrucât numărul copiilor din cele două cartiere excede cu mult capacitatea microbuzului. Totodată, din discuțiile purtate cu părinții din comunitatea Poligon, a reieșit faptul că microbuzul școlar merge doar până în Bufa, iar copiii din Poligon trebuie să meargă pe jos până în cartierul Bufa, pentru a avea acces la el.

Reprezentanții Primăriei au mai precizat că există și o linie de transport în comun, dar aceasta nu deservește și cartierele de romi, întrucât deservește doar cartiere "formale", iar Bufa și Poligon sunt cartiere informale. Aceasta motivație nu subzistă, întrucât existența acestor două comunități este recunoscută în plan administrativ, social și juridic, inter alia prin faptul că foarte multe persoane din cartierul Bufa plătesc impozit pe teren de o lungă perioadă de timp, iar pentru 11 familii, începând din anul 2016, există și o hotărâre de Consiliu Local (Hotărâre nr. 48) care certifică existența acestor locuințe. Totodată, în cartierul Poligon există atât locuințe private, cât și locuințe sociale, acestea din urmă având ca proprietar însăși autoritatea locală. Mai mult decât atât, aceste familii sunt luate în evidență și sub

aspect educațional (copiii fiind înscriși la școlile de pe raza localității), dar și sub alte aspecte administrative (spre exemplu, prin acordarea anumitor prestații sociale etc). În atare condiții, motivul pentru care mijloacele de transport în comun nu circulă și în comunitățile de romi, izolându-le, nu pare să aibă o justificare obiectivă.

În cadrul aceleiași întâlniri din 5 decembrie 2019, Primăria municipiului Aiud a precizat că în Poligon a fost extinsă rețeaua de apă potabilă, în sensul în care au fost realizate bransamente individuale la rețea. Din discuțiile purtate ulterior cu persoanele din comunitatea Poligon, a rezultat faptul că bransamentele individuale au fost realizate integral din resursele proprii ale familiilor în cauză.

Cu privire la demersurile de punere în practică a prevederilor Hotărârii de Consiliu nr. 48/2016, reprezentanții Primăriei au precizat că sunt în dialog cu experții tehnici pentru finalizarea demersurilor, fără însă a furniza un orizont de timp estimativ pentru finalizarea acestora, respectiv pentru recunoașterea deplină a dreptului la proprietate al persoanelor în cauză pe locuințele menționate în hotărâre. Cu privire la situația persoanelor care înregistrează debite la bugetul local, nu a fost identificată o soluție efectivă. Referitor la situația imobilelor ridicate ulterior datei de 2001, s-a menționat concluzia reținută în prezentul raport cu privire la posibilitățile de legalizare a acestor imobile, în condițiile legii nr. 7/1996 (art. 37) și ale legii nr. 50/1991 (art. 37).

© Centrul de Resurse Juridice, 2019.

Această publicație este protejată de drepturile de autor, dar poate fi reprodusă prin orice mijloace, gratuit, fără permisiune prealabilă, în scopuri didactice, jurnalistice sau academice, dar nu în scop comercial. Pentru reproducerea în orice alte condiții, este necesară permisiunea în scris a organizației Centrul de Resurse Juridice.

Document realizat în cadrul proiectului „Închiderea cercului - vulnerabilitatea locuirii romilor și interesele din domeniul locuirii”, sprijinit printr-un grant din partea Fundației Open Society Institute în cooperare cu OSIFE, din cadrul Open Society Foundations.

